

Hogyan tovább?

Szakmai és politikai körökben időről-időre beszédtéma: sok-e a zenekar Magyarországon, megfelel-e színvonaluk az európai elvárásoknak, hatékonyan és magas színvonalúan tudnak-e működni a megcsontosodott struktúrában, egyáltalán kialakítható-e versenyhelyzet a tradicionális formában működő zenekarokban. Az állami támogatási rendszer átalakításával joggal merül fel a kérdés, lehet-e és kell-e párbeszédet folytatni a „hányan és hogyan tovább”-ról.

Az elmúlt évadban két hazai zenekar éléről is távozott a karmester. A nyilatkozatokból arra lehet következtetni, hogy az igazgatói és karmesteri hatáskörök különböző értelmezése konfliktusok forrása lehet, ha az egymást kiegészítő vezetői feladatok megoldásai helyett a különböző beállítottságú egyéniségek presztízsharcjai kerülnek előtérbe. A hatáskörök átfedései, az elérendő célok érdekében nem megfelelően tisztázott jog-, és felelősségi körök komoly vitákat eredményezhetnek, különösen az évadtervek és a művészeti koncepciók gazdasági vonatkozásaiban, de akár a zenekarban foglalkoztatottak személyi kérdéseiben is.

Más oldalról megközelítve, több hazai zenekar is alkalmaz a karmester mellett egy, a koncepciózus műhelymunkára koncentráló művészeti vezetőt. Különösen ott, ahol a karmesternek – számos egyéb elkötelezettsége mellett – kevesebb ideje és energiája jut a zenekar napi szinten történő felügyeletére, fejlesztésére. Ugyanakkor, a zenekarok – ezen belül a zenekari művészek – színvonalának ellenőrzése, esetleg fejlesztése az eddigi (csak Magyarországon bevezetett!) ún. belső próbajátékok alkalmazásával egyre nehezkesebbnek tűnik, különösen az Előadó-művészeti Törvény kapcsán megfogalmazott, és várhatóan a közeljövőben megjelenő, a próbajáték fogalmát tisztázó miniszteri rendelet tükrében, amely próbajátékot csak munkaviszony létesítésének céljából engedélyezne. Úgyszintén megoldhatatlan problémaként jelentkezik a közalkalmazotti jogviszonyok és bértáblák szorításában, valamint az állandó forráshiánnyal küszködve, a minőségi bérpótlék ösztönző szerepének általános alkalmazása.

Márpedig, ha elfogadjuk az igazán magas színvonalú szimfonikus zenekarok létrejötté egyik feltételének a felszabadult alkotói légkör mellett az összeszokottságot és az ezen keresztül megvalósuló egyéni hangzást, akkor nem tekinthető hosszú távon célravezetőnek az alkalmankénti kisegítővel dolgozó zenekarvezetők időnként a pszichikai terrortól sem mentes módszere, vagy a zenekari művészeket egzisztenciális bizonytalanságban tartó rövid távú szerződések gyakorlata, ami egyébként – bizonyos idő elteltével – a jogszerűség szempontjából is aggályos.

Sorozatunk ezért a magyar zenekarok legaktuálisabb és végeredményben egymással összefüggő kérdéseire keresi a választ az európai és magyar zenei élet prominens művészeinek, illetve zenekarvezetőinek megszólaltatásával, véleményeik ütköztetésével:

- Mit nevezhetünk felelős zenekarvezetésnek, koncepciózus zenekarépítésnek?
- Hol húzható meg a határ az igazgatók és karmesterek jog-, illetve felelősségi körei között?
- A mai, sokat utazó, sokfelé elkötelezett karmesterek képesek-e felelős művészeti vezetőként zenekarépítéssel foglalkozni?
- Elérhető-e megfelelő művészi színvonal közalkalmazotti munkaviszonyban, örökös zenekari állások mellett és a Kjt. bértábla szerint, vagy szükséges a rendszeres, a zenekaron belül nyújtott teljesítmény alapján történő minősítés, differenciált teljesítménybér, sőt, nem megfelelő teljesítmény esetén akár a munkaviszony-megszüntetés eszközének használata is?

Minősítés bérpótlékkal?

Interjú Kovács Gézával, a Nemzeti Filharmonikusok főigazgatójával

I Mostanában egyre több szó esik itthon is, és a nemzetközi zenei életben is a szimfonikus zenekarok menedzsmentjének, szervezeti struktúrájának átalakításáról, részben az eredményesebb működés, részben a gazdaságosság érdekében. Ráadásul a sokat utazó karmesterek is egyre kevesebb időt töltenek állandó zenekaruknál, amely a művészeti és adminisztratív irányítás összehangolásának új kérdéseit veti fel. Az Ön vé-

leménye szerint hogyan bat a magyarországi zenekarok életére ez a jelenség, és mi tűnik a legszerencsésebb megoldásnak, hiszen a közelmúltban, két esetben is kenyértörésre került sor a művészeti vezető, illetve a menedzsment között?

– A magyarországi előadó-művészeti intézmények között is jelentős különbségek vannak, akár műfaji elhatárolással is, hiszen a színházak élén rendszerint valamilyen színházi szakember áll, rendező, színész vagy

színész-rendező, és nagyon ritka az olyan eset, amikor kimondottan menedzsmentbeli jártassággal rendelkező személyt neveznek ki vezetőnek. A hivatásos táncegyütteseknél is részben hasonló a helyzet, de ott már változatosabb a kép, mert a táncegyüttesek egy része valamilyen más nagyobb intézménybe tagolódik be, mint például az Operaház, az Operettszínház vagy a Honvéd Táncegyüttes. És megint más a helyzet a zenekaroknál, ugyanis a kompe-